

* Z O 4 1 D 9 A 7 9 9 C *

Aan de raad

Raadsvoorstel

Documentnummer : INT-17-38296
Afdeling : Ruimte
Onderwerp : Over smaak wil je twisten, oktober 2017

Inleiding

Eind 2013 is de gemeente Beverwijk een proef gestart: voor een periode van twee jaar geldt voor de gemeente Beverwijk geen welstandstoezicht. Behoudens een excessenregeling is de gemeente welstandsvrij. Deze periode is nog eens met twee jaar verlengd om het effect te kunnen bepalen en op basis van de bevindingen nieuw beleid te formuleren. Bij de start van de proef is tevens de tot dan geldende welstandsnota uit 2004 ingetrokken. Het huidige beleid loopt af en het is een plicht van de raad nieuw beleid vast te stellen.

Het effect is geëvalueerd en gepresenteerd in de commissie INFO. Gesteld kan worden dat de proef is geslaagd. Een logisch gevolg is het ingezette beleid te continueren: heel het grondgebied van de gemeente Beverwijk is welstandsvrij.

Een tweede conclusie, uit de praktijk, is dat de geboden vrijheid tevens een behoefte blootlegde. Niet zozeer een welstandscommissie werd gemist, als wel een klankbord. Die behoefte kon ambtelijk worden vervuld, wat tot verrassende gesprekken heeft geleid op basis van gelijkwaardigheid, vrijwilligheid en vertrouwen. De aanvrager was immers niet verplicht en de gemeente kon geen eisen stellen.

Sentiment (sociale media), verwachting en ambitie (al dan niet vastgesteld) en historische waarde zijn andere parameters die het verschil maken. Drie gebieden vallen op: Binnenduin, centrum en Wijk aan Zee. Voor die gebieden wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld, die puur dienen ter inspiratie. Ze vormen een bijdrage aan de inhoud van een gesprek. Het kan dus ook gelezen worden als een inspiratiedocument.

Door niet te werken met eisen, regels en een toetsingskader, wat in het 'klassieke' systeem kan leiden tot een weigering voor het verlenen van een vergunning, wordt gelijkwaardigheid bevorderd en institutionalisering vermeden. De verwachting is dat deze adviserende en uitnodigende houding deuren opent en kwaliteitsbevorderend is.

Relatie met collegeprogramma

Niet van toepassing.

Relatie met gemeentebegroting / budgetregels

De werkzaamheden passen binnen de beschikbare capaciteit. Hiervoor is formatiebudget beschikbaar in taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening.

Relatie met regionale samenwerking / MRA

Niet van toepassing.

Eerdere besluiten / bestaand beleid / nieuw beleid

- INT-13-06987: Nota welstandsbeleid gemeente Beverwijk oktober 2013
- INT-13-07768: Raadsbesluit 'nota welstandsbeleid gemeente Beverwijk oktober 2013', 19 december 2013
- INT-14-15313: Raadsbesluit 'evaluatiecriteria welstandsvrij bouwen', 5 februari 2015

- C-17-03603: instemming door college van burgemeester en wethouders met het Concept Welstandsbeleid gemeente Beverwijk 2018, 'Over smaak wil je twisten' (INT-17-35951) en vrijgave voor tervisielegging daarvan.
- UIT-17-29200: brief aan de raad namens college van burgemeester en wethouders.
- IN-17-38750: ingekomen reactie naar aanleiding van tervisielegging

Motivering voorgesteld besluit

De basis voor het voorgestelde beleid is meerledig en is gebaseerd op:

1. de conclusie van de welstandsvrije periode
2. adviezen van professionals
3. eerder vastgelegde en uitgesproken ambities
4. berichtgeving en sentimenten op sociale media
5. gesprekken in het veld (praktijkervaring) met burgers, ontwikkelaars en architecten
6. de reactie naar aanleiding van de tervisielegging

De welstandsvrije periode

Met raadsbesluit INT-13-07768, vastgesteld op 19 december 2013, is de nota Welstandsbeleid Beverwijk juni 2004 ingetrokken en is de Nota welstandsbeleid gemeente Beverwijk, oktober 2013 vastgesteld. Het besluit luidde een welstandsvrije periode van twee jaar in. Voor een zuivere meting gold dit besluit voor heel het grondgebied van Beverwijk. Een belangrijk doel van het afschaffen van welstandstoezicht is de vermindering van de regeldruk. Daarnaast wordt een kostenbesparing nagestreefd, voor zowel de aanvrager als de gemeente. De hoop is dat de bouwactiviteit toeneemt en dat meer architectonische diversiteit ontstaat. In het raadsvoorstel INT-14-15313 (vastgesteld op 5 februari 2015) is beschreven hoe het objectieve en subjectieve effect te meten.

Objectief

De volgende conclusies zijn te maken:

- Het blijkt dat het aantal aanvragen per jaar op hoofdlijn constant is gebleven ten opzichte van de jaren ten tijde van de welstandsnota. Uiteraard is een schommeling waarneembaar, zoals in alle jaren.
- Van een kortere doorlooptijd is geen sprake. Sinds 2005 daalt de doorlooptijd gestaag en is sinds 2013, na het ingaan van de pilot, redelijk stabiel.
- Het niet hebben van welstandstoezicht heeft een besparing opgeleverd van €25.000, bestaande uit het honorarium van de commissieleden (€13.600), lidmaatschap van Federatie Welstand (€1.400) en de ambtelijke ondersteuning (€10.000).
- Er zijn geen klachten binnengekomen.
- Logischerwijs is de regeldruk afgenomen.

Subjectief

Op twee punten is afgeweken van de toetsingscriteria. Voor een betere representativiteit zijn 15 in plaats van 12 initiatieven beoordeeld. Daarnaast is een derde groep toegevoegd. Aan acht brugklassers is gevraagd of zij op hun manier een advies konden geven over wellicht hun toekomst. Voor de vergelijkbaarheid kende iedere dag hetzelfde programma.

Een selectie van bouwinitiatieven is per fiets bezocht. Tijdens de fietsronden en informele gesprekken met architecten en bewoners tijdens de welstandsvrije periode bleek nog een aantal zaken. De minder geslaagde objecten pasten veelal niet in het bestemmingsplan, waarbij het effect voor het totale ensemble (gebouw en omgeving) negatief is. Dit is echter een stap in het bouwproces voordat welstand in beeld komt. Sommige plannen hadden wellicht beter gekund, maar voldeden evengoed aan 'redelijke eisen' van welstand. Een enkele keer was het plan duidelijk vatbaar voor verbetering. Dat riep de vraag op of je voor incidentele gevallen een commissie en een

welstandsnota moet optuigen, afgezet tegen het hebben van vrijheid voor diegenen die het wel goed doen.

Daarnaast bleek met name bij architecten een behoefte te bestaan aan welstandstoezicht, in wat voor vorm dan ook. Dat hoeft niet per se met regels. Het gesprek erover is belangrijker dan vooraf vastleggen. Een gesprek nodigt uit en is meer dan regels een verzoek om kwaliteit. De professionals en de brugklassers hebben hun conclusie als volgt verwoord:

Maike van Stiphout, landschapsarchitect

‘Het is niet meer van deze tijd een vaste commissie met een stevig mandaat in te stellen. Het advies is te werken aan een pool van experts die zich per vraagstuk kan uitspreken over de gevolgen van de investering in Beverwijk.’

Rob van der Velden, stedenbouwkundige

‘Een welstandscommissie had op details verbeteringen kunnen brengen. Op basis van de rondgang en de proefperiode ‘lijkt alles goed te gaan’. Werk volgens Arnhems model: een welstandsnota samen met een Team Welstand en Monumenten, voor bijzondere opgaven bestaat een kwaliteitsteam.’

(NB: Arnhem is inmiddels welstandsvrij voor twee derde van het grondgebied. De welstandsadvisering gebeurt volledig ambtelijk en indien de opgave erom vraagt wordt deskundigheid aangetrokken.)

Svetla Stefanova, architect

‘Vooral bij nieuwbouwprojecten is een kwaliteitsteam aan te raden. Deze is dynamischer dan een welstandscommissie. Daarnaast kan een bestemmingsplan gedetailleerder worden opgesteld, waar nodig aangevuld met een beeldkwaliteitsplan.’

Brugklassers

‘Zoveel mensen, zoveel meningen. Vrijheid is belangrijk, maar het is goed als de kwaliteit van de stad waar nodig wordt bewaakt.’

Presentatie in Cie INFO 22 september 2016

De bevindingen zijn in de commissie INFO gepresenteerd, inclusief een presentatie van landschapsarchitect Maike van Stiphout. Het was duidelijk dat de proef niet gecontinueerd hoeft te worden en dat terugrijpen op het model Welstandsnota + Welstandscommissie verre van wenselijk is. De algemene tendens was dat de proef geslaagd was en dat voor bepaalde gebieden een beeldkwaliteitsplan ondersteunend kan zijn. Verminderde regeldruk, vrijheid voor de initiatiefnemer en flexibiliteit staan hoog in het vaandel.

Verwachtingen, sentimenten, ambities, sociale media, behoefte, et cetera

Een stad is geen homogeen product. Het bestaat uit verschillende gebieden, wijken en buurten, met op hun beurt verschillen in functie, sfeer, historie en betekenis. Op basis van de adviezen van professionals, gevoelens op sociale media en gesprekken ‘in het veld’ wordt voor het centrum, Wijk aan Zee en Binnenduin voorgesteld een beeldkwaliteitsplan op te stellen. Enerzijds vanwege de cultuurhistorische en emotionele betekenis, anderzijds om een krachtig beeld voor de toekomst neer te zetten of juist terug te brengen.

De realisatie van de nieuwe woonwijk Binnenduin loopt al geruime tijd en begint in versneld tempo vorm te krijgen. Het doel was en is een wijk neer te zetten in het hogere segment met een gebiedseigen karakter. De ambitie was hoog en dus ook de verwachting. Voor het middengebied van Binnenduin is een beeldkwaliteitsplan opgesteld, hetgeen helpt om in gesprekken de ambitie te bereiken.

Voor Wijk aan Zee is beeldkwaliteit een onderdeel van het conceptbestemmingsplan. Voor ontwikkellocaties zijn ambities opgenomen en delen vallen onder de Wet

beschermd dorpsgezicht, ondersteund door een rapport van de Cultuur Compagnie. Ook is een artikel Cultuurhistorie opgenomen, waarin de bescherming en veiligstelling van cultuurhistorische waarden en samenhangen met de ontwikkeling van het dorp als badplaats en vissersdorp is geregeld.

Ook voor het centrum bestaan verwachtingen na de herinrichting van de Breestraat en de Zeestraat. De investering in de openbare ruimte is groot. Er bestaat een groeiend besef dat, na de herinrichting van de vloer, de wanden van grote betekenis zijn voor het aanzien en het verleiden tot verblijven. Naast de verwachting is ook teleurstelling over beeldbepalende panden of delen daarvan die verloren zijn gegaan. Er is zeker ook potentie. Een beeldkwaliteitsplan is een middel om de potentie te concretiseren. Maar ook gebieden als de Kloosterstraat en omgeving verdienen een extra inspanning.

Reactie naar aanleiding van tervisielegging

Tijdens de tervisielegging is één reactie binnengekomen. Betoogd wordt:

- dat niet is gemotiveerd waarom welstandstoezicht gewenst is voor Binnenduin,
- dat welstandstoezicht niet relevant is voor een stedenbouwkundig aspect als samenhang, daar bestaat immers een bestemmingsplan voor,
- dat niet valt in te zien waarom voor het resterende deel van de ontwikkeling eisen mogen worden gesteld, in tegenstelling tot het reeds gerealiseerde deel, en
- dat voor alle Beverwijkers een gelijk speelveld zou moeten gelden.

Omdat het een langlopend project is, zijn opeenvolgende inzichten en beleidsaspecten van toepassing. Tot eind 2013 gold voor Binnenduin welstandstoezicht zoals voor de rest van de gemeente. Logischerwijs zijn tijdens de proefperiode bouwwerken ontstaan zonder welstandstoezicht. Op bladzijde 13 van het rapport 'Over smaak wil je twisten' staat uitgelegd waarom een beeldkwaliteitsplan wordt voorgesteld voor Binnenduin. Die uitleg is in bovenstaande alinea kort uiteengezet. Stedenbouwkunde is een breed vak. Welstand, de architectonische verschijningsvorm of beeldkwaliteit, is wel degelijk een stedenbouwkundig aspect. Het is het verbindend waarneembaar element tussen landschap, stedenbouw en architectuur. Het is niet meetbaar als een bestemmingsplan dat functie en omvang regelt, maar het draagt in grote mate bij aan de beleving en identiteit van een gebied. Vanaf het begin van het project is gestreefd naar een wijk met een (gebieds)eigen karakter, een term uit de structuurvisie uit 2006. Een beeldkwaliteitsplan helpt daarbij. De mening dat voor een ieder een gelijk speelveld zou moeten gelden wordt gedeeld.

Wijziging ten opzichte van het ter visie gelegde concept

Een gelijk speelveld is de basis. Voor een ieder geldt dat er geen regels en eisen worden gesteld aan het uiterlijk van een bouwwerk en een beeldkwaliteitsplan dient ter inspiratie. De ingekomen reactie heeft geleid tot een duidelijker formulering. Daarnaast wordt voorgesteld de adviserende rol ambtelijk te vervullen zonder externe adviseur. Dat versterkt de gelijkwaardigheid en is kostenbesparend. Als laatste is het juridisch kader sterk vereenvoudigd tot het benoemen van de excessenregeling.

Consequenties voorgesteld besluit

Met het besluit wordt het vertrouwen in de burger uitgesproken voor diens verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het vastgoed en de gebouwde omgeving. Er wordt invulling gegeven aan de wens zorgvuldig om te gaan met de ruimtelijke kwaliteit van Beverwijk en Wijk aan Zee, gecombineerd met de wens de regeldruk voor de burger en initiatiefnemers te verminderen en kosten te besparen.

Verdere procedure

Om inhoud te geven aan de adviserende rol van de gemeente wordt voor drie gebieden een beeldkwaliteitsplan voorgesteld. Voor Binnenduin Middengebied is deze reeds opgesteld en heeft ter visie gelegen. Voor Wijk aan Zee is een

belangrijke aanzet gegeven in het conceptbestemmingsplan. Voor het centrum bestaat een beeldkwaliteitsplan uit 2001. Deze zal geactualiseerd moeten worden.

Voorgesteld besluit en commissieadvies

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerpbesluit. Het advies van de commissie treft u aan in de beknopte besluitenlijst van de Raadscommissie.

Beverwijk, 10 oktober 2017
burgemeester en wethouders van Beverwijk,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mw. mr. A.L. Schölvínck drs. M.E. Smit

Raadsbesluit

Documentnummer : INT-17-38296
Afdeling : Ruimte
Onderwerp : Over smaak wil je twisten, oktober 2017

De raad van de gemeente Beverwijk;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 oktober 2017, nummer INT-17-38296;

gehoord de Raadscommissie;

gelet op artikel 12 van de Woningwet;

b e s l u i t :

1. het grondgebied van Beverwijk welstandsvrij te verklaren, met instandhouding van de excessenregeling;
2. het rapport 'Over smaak wil je twisten, oktober 2017' met kenmerk INT-17-38279 vast te stellen.

Beverwijk,
de raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,